

УДК 351

DOI: 10.35340/2308-104X.2019.82-1-13

**МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА В
УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ
УМОВАХ СУСПІЛЬНОГО
РОЗВИТКУ****ГРИНЧИШИН С. С.,
здобувач кафедри публічного
управління та адміністрування
Інституту підготовки кадрів
державної служби зайнятості
України****YOUTH POLICY IN UKRAINE
IN THE MODERN
CONDITIONS OF SOCIAL
DEVELOPMENT****GRYNCHYSHYN S.,
graduate student at the
department of public
administration, Ukrainian State
Employment Service Training
Institute**

У статті досліджено молодіжну політику в Україні в сучасних умовах суспільного розвитку, що дозволило встановити потребу у вдосконаленні молодіжної політики України. Така необхідність зумовлюється реформаційними процесами, які відбуваються в державі. Доведено, що ефективність реалізації державної політики у молодіжній сфері напряму залежить і від децентралізації, яка сприяє перенесенню значного об'єму повноважень та відповідальності на місцевий рівень, розширюючи при цьому повноваження органів місцевого самоврядування й у питаннях молоді загалом.

Ключові слова: *молодь, молодіжна політика, державна молодіжна політика, влада, громадянське суспільство, глобалізація, демократизація.*

В статье исследовано молодежную политику в Украине в современных условиях общественного развития, что позволило установить потребность в совершенствовании молодежной политики Украины. Такая необходимость обусловлена реформационными процессами, которые происходят в государстве. Доказано, что эффективность реализации государственной политики в молодежной сфере напрямую зависит и от децентрализации, способствует переносу значительного объема полномочий и ответственности на местный уровень, расширяя при этом полномочия органов местного самоуправления и в вопросах молодежи в целом.

Ключевые слова: *молодежь, молодежная политика, государственная молодежная политика, власть, гражданское общество, глобализация, демократизация.*

The article explores the youth policy in Ukraine in the current conditions of social development, which made it possible to establish the need to improve the youth policy of Ukraine. This need is conditioned by the reform processes taking place in the state. It is proved that the effectiveness of the implementation of state policy in the youth field depends also on decentralization, which promotes the transfer of a significant amount of authority and responsibility to the local level, while extending the powers of local self-government bodies and youth in general.

Keywords: *youth, youth policy, state youth policy, government, civil society, globalization, democratization.*

Постановка проблеми. У сучасних умовах суспільного розвитку, враховуючи глобалізаційні процеси, виклики і можливості, з якими сьогодні стикаються молоді люди, виникає необхідність у врахуванні проявів глобалізації, її впливів на національні системи публічного управління і адміністрування та формуванні національної молодіжної політики, яка дозволить молоді прийняти виклики та використати свої можливості як найрезультативніше для себе й своєї держави.

Молодь виступає рушійним джерелом розвитку суспільства, впливаючи на формування та розвиток держави, постає як ефективний суб'єкт і дієвий чинник функціонування суспільно-політичного простору. На сучасному етапі соціально-економічного розвитку сприяння повноцінній інтеграції молодого покоління у соціум і є пріоритетним напрямком розвитку публічного управління та адміністрування. У зв'язку із цим, вагомий науковий інтерес становить дослідження молодіжної політики в Україні в сучасних умовах суспільного розвитку.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання молодіжної політики вже впродовж кількох десятиків років є одним із найактуальніших предметів дослідження. Передумовою цього слід вважати не лише інтеграційні, глобалізаційні процеси, а й залежність суспільства від свого якісного показнику – молоді. У вітчизняній державно-управлінській науці над формуванням та розвитком державної молодіжної політики, працювали: М. Головатий, І. Ільїнський, В. Лісовський, В. Луков, М. Перепелиця, В. Чупрунов, А. Шаронов. На особливу увагу заслуговують праці: М. Перепелиці, В. Головенька, Н. Колесніченко, М. Кербаль, В. Крикунової та інших. Однак, зважаючи на сучасні суспільні процеси, розроблення Стратегії розвитку державної молодіжної політики виникає потреба у дослідженні молодіжної політики в Україні в сучасних умовах суспільного розвитку.

Мета статті – дослідження молодіжної політики в Україні в сучасних умовах суспільного розвитку.

Вклад основного матеріалу дослідження. Провідним напрямом діяльності держави, яка спрямована на створення правових, економічних, соціальних, організаційних умов реалізації молоді, розвитку молодіжних організацій та інститутів громадянського суспільства виступає молодіжна політика держави.

Молодіжна політика – це невід'ємна частина загальнодержавної діяльності із приводу всебічного розвитку молоді, яка включає в себе не лише діяльність держави, але і партій, громадських рухів, церкви і інших соціальних інститутів, які зі своєї загальної політики виділяють її молодіжні аспекти [1]. Державна молодіжна політика – системна діяльність держави у відносинах з особистістю, молоддю, молодіжним рухом, що здійснюється в законодавчій, виконавчій, судовій сферах і ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України [2]. В аспекті розгляду змісту державної молодіжної політики варто

зазначити, що вона покликана забезпечувати управління державними процесами соціокультурного відтворення суспільства, що і зумовлює наявність розвиненої системи координації діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства на різних рівнях вироблення й реалізації цієї політики. Зважаючи на це та те, що відбувається постійні суспільні процеси, які впливають на молодь, молодіжна політика має диференціюватися в міру ускладнення, непередбачуваності та вразливості сучасної молоді. Саме тому, ризики та можливості, з якими стикаються молоді люди в багатьох сферах життя потребує інтегрованої молодіжної політики. В контексті інтеграції українського суспільства в світове співтовариство, особливої актуальності набуває вивчення процесів глобалізації в молодіжному середовищі, оскільки молодь визначається як «потенціал готовий до будь-яких перетворень та змін». Це пояснюється тим, що в рамках глобального знання, глобальних комунікацій та технологій сучасна молодь соціалізується. Відбувається свого роду соціальна диференціація, заснована на розриві між тими, хто добре володіє технологічними інноваціями і має до них доступ, й тими, хто не має таких знань і, відповідно, повного доступу. Цей розрив, у свою чергу, приховує нові ризики та виклики глобалізації.

В аспекті глобалізаційних процесів спостерігається актуалізація молодіжних рухів, формування різних субкультур. Саме тому, сьогодні у всьому світі значну частину членів неурядових організацій складають молоді люди, які входять до різних громадських організацій та політичних партій. Молоде покоління є найважливішим чинником розвитку, а, отже, запорукою успіхів або невдач глобальних змін. У цьому зв'язку зрозумілий інтерес до трансформації молодіжних субкультур не лише в культурному, а й в суспільному житті. При цьому глобалізація зумовлює динамізацію молодіжних перетворень та сприяє формуванню молодіжних субкультур та рухів.

Враховуючи вище викладене, в сучасних умовах суспільного розвитку молодіжна політика спрямована на: забезпечення справжньої рівності прав, обов'язків і соціальної перспективи молоді поряд з іншими соціальними групами, але не за їх рахунок; соціальний захист молодих громадян, розв'язання їхніх різноманітних соціально-політичних, економічних, духовних проблем, а також створення належних необхідних стартових можливостей для влаштування власного життя, адаптації в ньому, саморозвитку і самореалізації; підтримання й стимулювання основних суспільно-корисних ініціатив самої молоді, її організацій і рухів, що намагаються зробити конкретний внесок у розв'язання як суто молодіжних, так і загальних проблем [3]. Разом із тим, молодіжна політика, не зважаючи на реформаційні процеси, повинна мати виключне спрямування – молодь; будуватися на основі наявних знань і практичного досвіду, але при цьому враховуючи розвиток суспільства й молоді зокрема. При розгляді молодіжної політики варто зосереджувати увагу на «діях», які здійснюються урядом по відношенню до молоді та самої молоді. Позитивну роль в такому аналізі відіграє активна участь молоді та інших зацікавлених суб'єктів, що дозволить шляхом загальнонаціональних обговорень, консультацій забезпечити ефективну реалізацію молодіжної політики. З метою досягнення цього, указом Президента України від 27 вересня 2013 року було затверджено Стратегію розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року, яка покликана «забезпечити провадження комплексної, послідовної та взаємоузгодженої

діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та громадських об'єднань, що представляють інтереси молоді, у справі формування та реалізації державної молодіжної політики, створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов для стимулювання освіти, зайнятості, ініціатив, творчості та інноваційної діяльності молоді» [4].

Активізація уваги до питання молодіжної політики в умовах реформування місцевого самоврядування в Україні пов'язана із тим, що молодь будучи стратегічним ресурсом держави проявляє низький рівень зацікавленості до публічного управління та адміністрування, а досить не високий рівень взаємодії центральних і місцевих органів виконавчої влади та громадських об'єднань, які представляють інтереси молоді не сприяє активізації молоді. З огляду на це та враховуючи міжнародний досвід, ефективна молодіжна політика можлива за наявності активності, готовності молоді до партнерської взаємодії з органами місцевого самоврядування, наявності двостороннього рівнозначного зв'язку, здатності кожної із сторін брати на себе і нести відповідальність. При цьому формування молодіжної політики має здійснювати суб'єктами, безпосередньо на яких вона впливатиме, шляхом їх персонального чи представницького залучення. Це дозволить передбачити нові підходи, прийоми та способи реалізації молодіжної політики, оскільки саме молодь наділена сучасними знаннями, ідеями, які найбільш системно відповідають запитам сучасного глобального світу та безпосереднім потребам громадськості. Відтак, за децентралізації органи місцевого самоврядування мають надавати підтримку молоді, сприяти у реалізації молодіжних ініціатив. Увага місцевих управлінців має зосереджуватися на програмах, концепціях, стратегіях й інших проектах розроблених та ініційованих молоддю.

Консолідація зусиль щодо створення умов для інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її освітнього і творчого потенціалу дозволить сформувати в громадян, а особливо у молоді зацікавленість до публічного управління та адміністрування й ефективно підійти до виконання основних завдань децентралізації: надання більш якісних послуг громадянам, підвищення результативності діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, наближення послуг до безпосередніх споживачів, досягнення прозорості дій публічної адміністрації, активне залучення громадян до прийняття рішень, консолідація бюджетної політики, розвиток ресурсної бази органів місцевого самоврядування. Відтак, на сьогодні одними із пріоритетних напрямів реалізації державної молодіжної політики є: активізація участі молоді у суспільно-політичному житті шляхом через залучення її до процесів управління.

В аспекті виконання Стратегії розвитку державної молодіжної політики, забезпечення ефективного проведення реформ в Україні, особливо децентралізаційної, в грудні 2017 році на засіданні колегії Міністерства молоді та спорту було схвалено модель реалізації молодіжної політики в умовах децентралізації. Це зумовлювалось тим, що із впровадженням у 2014 році реформи місцевого самоврядування особливого значення набуває питання розвитку молодіжної політики на місцевому рівні. У відповідності до соціологічного дослідження проведеного у 2017 році 55,6% молоді позитивно оцінює децентралізаційну реформу [5, с. 13], в той же час лише 42,7% опитаної молоді «дещо знає» про реформу децентралізації, однак детально не зацікавлена

цим процесом [5, с. 18]. Зважаючи на результати соціологічного дослідження за 2017-2018 роки, варто зазначити, що у 2017 р. 37% молоді були готові особисто брати активну участь у процесі розбудови та розвитку своєї об'єднаної територіальної громади, однак в 2018 р. таку позицію висловило лише 24,4% [6, с. 24].

До розробки моделі молодіжної політики долучились органами місцевого самоврядування, представниками громадськості, молоді, що і дозволило розробити новий, системний підхід до роботи із молоддю, котрий поєднав у собі роботу із молоддю та безпосередню участь в цій роботі, тим самим забезпечив реалізацію принципів: участі, транспарентності, субсидіарності. Дана структурно-функціональна модель реалізації молодіжної політики формує новий підхід – від «роботи з молоддю» до «молодіжної участі» й ґрунтується на міжсекторальній взаємодії і враховує територіальні особливості молодіжної роботи відповідно конкретних потреб молоді, так на рівні об'єднаної територіальної громади передбачено потребу в зосередженні уваги на тому, що молодіжна політика інтегрує в собі усі сфери відповідальності по роботі з молоддю: освіту, працевлаштування та ринок праці, культурний розвиток, соціальний захист, тоді коли на національному рівні формується стратегія, вдосконалюється нормативно-правова база тощо [7].

У зв'язку із прийняттям зазначеної Стратегії та з метою створення умов для формування конкурентоспроможної, суспільно активної й національно свідомої молоді шляхом відновлення та покращення дії соціальних ліфтів, піднесення ефективності молодіжної політики, вдосконалення правових, соціально-економічних, науково-дослідницьких, організаційних умов успішної соціалізації і самореалізації української молоді, використання її творчого потенціалу в інтересах розвитку суспільства в 2014 році було розроблено проект Концепції Державної програми молодіжної політики на період до 2020 року [8], в процесі удосконалення якої у 2015 році Кабінетом Міністрів України схвалено Концепцію Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016-2020 роки, яка покликана створити сприятливі умови для розвитку і самореалізації української молоді, формування її громадянської позиції та національно-патріотичної свідомості. З позиції розробників виконання Програми дозволить збільшити чисельності молоді, яка візьме участь у молодіжних програмах та заходах, направлених на розв'язання актуальних проблем молоді [9]. Програмою передбачено шість пріоритетних напрямів: формування громадянської позиції і національно-патріотичне виховання; здоровий спосіб життя молоді; розвиток неформальної освіти; зайнятість молоді; житло для молоді й партнерська підтримка молоді, що проживає на тимчасово окупованій території України, та внутрішньо переміщених осіб.

Висновки і перспективи подальших розроблень. В процесі проведеного дослідження встановлено, що державна молодіжна політика України в умовах реформ підлягає вдосконаленню. На підставі цього схвалено Стратегію розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року, Концепцію Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016–2020 роки та проводяться різноманітні заходи, які покликані забезпечити ефективну реалізацію державної політики у молодіжній сфері. Відтак, ефективність напрямку залежить і від децентралізації, яка сприяє перенесенню значного об'єму повноважень та відповідальності на місцевий рівень, розширюючи при цьому

повноваження органів місцевого самоврядування й у питаннях молоді загалом. За децентралізації влади відбувається перехід до відкритої моделі державної молодіжної політики, тим самим спостерігається процес активізації молоді, єдності та скоординованості дій виконавчої влади, місцевого самоврядування і молодіжних представництв в публічному управлінні та адмініструванні.

З метою подальшого вдосконалення молодіжної політики України доречним буде дослідження міжнародного досвіду реалізації молодіжної політики та визначення механізмів застосування кращих молодіжних практик.

Література:

1. Хмелярчук М. І. Зайнятість і соціальний захист молоді : монографія. НАН України, Ін-т регіон. досліджень. Л., 2003. 126 с.
2. Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» від 15.12.1992 № 2859-XII URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2859-12>.
3. Особливості й основні функції державної молодіжної політики URL: <http://lektsii.net/3-52143.html>.
4. Указ Президента України «Про Стратегію розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року» від 27 вересня 2013 року № 532/2013 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/532/2013>.
5. Молодь України – 2017. Результати соціологічного дослідження. Тернопіль: ТОВ «Терно-граф», 2017. 72 с.
6. Молодь України – 2018. Результати соціологічного дослідження. Київ, 2018. 89с.
7. Модель реалізації молодіжної політики в умовах децентралізації URL: <http://decentralization.gov.ua/youth/molod-v-oth>.
8. Проект Концепції Державної програми молодіжної політики на період до 2020 року URL: http://novakraina.org/reform/youth_politics/konceptsiya-derzhavnoyi-programi-molodi.
9. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016-2020 роки» від 30 вересня 2015 р. № 1018-р URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248528402>.

References:

1. Khmeljarchuk M. I. (2003) Zajnjatistj i socialjnyj zakhyst molodi: monografija. NAN Ukrainy, In-t rehion. doslidzhenj. L.
2. Deklaracija «Pro zagaljni zasady derzhavnoji molodizhnoji polityky v Ukraini» vid 15.12.1992 no 2859-XII available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2859-12>.
3. Osoblyvosti j osnovni funkciji derzhavnoji molodizhnoji polityky available at: <http://lektsii.net/3-52143.html>.
4. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Strateghiju rozvytku derzhavnoji molodizhnoji polityky na period do 2020 roku» vid 27 veresnja 2013 roku no 532/2013 available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/532/2013>.
5. Molodj Ukrainy – 2017 (2017). Rezuljtaty sociologhichnogho doslidzhennja. Ternopilj: TOV «Terno-ghraf».

6. Molodj Ukrainy – 2018 (2018) Rezuljtaty sociologhichnogho doslidzhennja. Kyjiv.

7. Modelj realizaciji molodizhnoji polityky v umovakh decentralizaciji available at: <http://decentralization.gov.ua/youth/molod-v-oth>.

8. Proekt koncepciji Derzhavnoji prohramy molodizhnoji polityky na period do 2020 roku available at: http://novakraina.org/reform/youth_politics/koncepciya-derzhavnoyi-programi-molodi.

9. Rozporjadzhennja Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro skhvalennja koncepciji Derzhavnoji ciljovoji socialjnoji prohramy «Molodj Ukrainy» na 2016-2020 roky» vid 30 veresnja 2015 r. no 1018-r available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248528402>.

The article explores the youth policy in Ukraine in the current conditions of social development, which made it possible to establish the need to improve the youth policy of Ukraine. This need is conditioned by the reform processes taking place in the state. It is proved that the effectiveness of the implementation of state policy in the youth field depends also on decentralization, which promotes the transfer of a significant amount of authority and responsibility to the local level, while extending the powers of local self-government bodies and youth in general.

Problem solving in general and its connection with important scientific or practical tasks. Youth acts as a driving source for the development of society, influencing the formation and development of the state, emerging as an effective entity and an effective factor in the functioning of the socio-political space. At the current stage of socio-economic development, promoting the full integration of the younger generation into society is a priority area of development of public administration and administration. In this regard, the study of youth policy in Ukraine in the modern conditions of social development is of great scientific interest.

Analysis of research and publications. A large number of scientists worked in the Ukrainian state-management science on the formation and development of the state youth policy, but due to modern social processes, the development of the Strategy for the Development of State Youth Policy requires the study of youth policy in Ukraine in the current conditions of social development.

The purpose of the paper is to study youth policy in Ukraine in the current conditions of social development.

Conclusions from this study and prospects for further developments in this direction. In the course of the research, it was established that the state youth policy of Ukraine in the conditions of reforms is to be improved. The effectiveness of youth policy depends also on decentralization, which promotes the transfer of a significant amount of authority and responsibility to the local level, while extending the powers of local self-government bodies and youth in general. In the process of decentralization of power, a transition to an open model of state youth policy is taking place, thus the process of activation of youth, unity and coordination of actions of executive power, local self-government and youth representatives in public administration and administration is observed.

In order to further improve Ukraine's youth policy, it will be appropriate to study international experience in implementing youth policy and identify mechanisms for applying best youth practices.